ΣΗΛΥΒΡΙΑ: Ἐπιστῆμαι —

ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Δημ. Μάργαρης: Ἡ ἱστορία τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης καὶ οἱ θησαυροί της.
«Νέα Ἑστία» Ἀθηνῶν τ. 23ος 1 Μαΐου 1938, σ. 313-314

Ἡ ἐπίσημος ἵδρυσις τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης γίνεται τὸ 1828 ἀπὸ τὸν Κυβερνήτην Ἰωάννην Καποδίστριαν, ὁ ὁποῖος ἐγκατέστησεν αὐτὴν ἀφοῦ μὲ τὸ Ἐθνικὸν Μουσεῖον εἰς τὸ νεόκτιστον ὑπόγειον Ὀρφανοτροφεῖον τῆς Αἰγίνης, ὅπου ὑπῆρχον ὀλίγα τότε τὰ ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα τῆς νέας Ἑλλάδος.

Διὰ διατάγματος τῆς 15 Μαΐου 1832, ἐκδοθέντος εἰς Ναύπλιον, ἡ Βιβλιοθήκη χωρίζεται τοῦ Μουσείου καὶ γίνεται ἀνεξάρτητος ὡς «Δημοσία Βιβλιοθήκη». Διευθυντὴς της μὲ τὸν τίτλον «Ἐπόπτης» διωρίσθη ὁ διδάσκαλος τοῦ Γένους Γεώργιος Γεννάδιος.

Ὁ Γεννάδιος ἅμα παρέλαβε τὴν Βιβλιοθήκην, κατέβαλε κάθε προσπάθειαν καὶ ἐπέδειξε ζῆλον μέγαλον διὰ τὸν πλουτισμὸν καὶ τὴν ταξινόμησίν της. Τὰ βιβλία τῆς Βιβλιοθήκης ἔφθασαν τότε εἰς 1844 τόμους, οἱ ὁποῖοι προήρχοντο ἀπὸ δωρεὰς Ἑλλήνων καὶ Φιλελλήνων, ἐκ μέρους τῶν ὁποίων καὶ ἄλλαι σημαντικαὶ ἐκδόσεις Ἑλλήνων συγγραφέων, αἱ ὁποῖαι ἠγοράσθησαν κατ' ἐκλογὴν τοῦ Καποδίστρια.

Ὁ Γεννάδιος ἐδώρησε ἀπὸ τὰ ἰδικά του βιβλία περίπου χιλίους τόμους, συνήθροισε ὅσα βιβλία ἦσαν διεσπαρμένα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀπὸ τὴν δωρεὰν τῶν Ζωσιμάδων καὶ ἀπὸ ἄλλας διαφόρους πηγὰς καὶ ἤρχισε νὰ παρακινῇ Ἕλληνας καὶ ξένους νὰ πλουτίσουν μὲ δωρεάς των τὴν νέαν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην.

Ὁ Γεννάδιος μέχρι τοῦ 1833 εἶχε τὸν τίτλον «Ἐπόπτου» τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, ἀπὸ τὸ 1834 μέχρι τὸ 1842 «Ἐφόρου τῆς Δημοσίας Βιβλιοθήκης».

Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1834 ἡ Δημοσία Βιβλιοθήκη μεταφέρεται εἰς Ἀθήνας πρωτεύουσαν τοῦ Κράτους. Ἐκδοθεὶς νόμος τῆς Ἀντιβασιλείας ὁρίζει ὅτι εἰς τὴν Δημοσίαν Βιβλιοθήκην θέλουν κατατίθεσθαι ὅλα τὰ παλαιὰ χειρόγραφα καὶ βιβλία τὰ εὑρεθέντα εἰς τὰ μοναστήρια καὶ ἐκκλησίας ὅσα δὲν ἀνήκουσιν εἰς ξένην βιβλιοθήκην ἢ εἰς ἄλλο κατάστημα καὶ ὅτι ἐξ ἑκάστου ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος ἐκδιδομένου βιβλίου ἢ ἐφημερίδος ἢ περιοδικοῦ συγγράμματος θέλει πέμπεσθαι εἰς τὴν Δημοσίαν βιβλιοθήκην ἀπὸ ἓν ἀντίτυπον.

Ἡ Βιβλιοθήκη περιελάμβανε τότε περίπου 8000 τόμους, ἐτοποθετήθη εἰς τὸ Λουτρὸ πλησίον τῆς «Ἀγορᾶς», ἀλλὰ ὁ Γεννάδιος ἐπειδὴ ὁ χῶρος ἦτο ὑγρὸς καὶ τὰ βιβλία θὰ ἐκινδύνευαν νὰ καταστραφοῦν, ἐνήργησε καὶ μετεφέρθη ἡ Βιβλιοθήκη εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγ. Ἐλευθερίου, πλησίον τῆς σημερινῆς Μητροπόλεως, ὅπου ἔμεινε μέχρι τὸ Φεβρουάριον τοῦ 1843.

Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ὁ τόπος στενοχωρεῖ ὅταν ἡ δωρεὰ τῶν ἐξ Ἀδριανουπόλεως βαρώνων ἀδελφῶν Χριστοφόρου καὶ Κωνσταντίνου Σακελλαρίου ἀπὸ 5400 τόμους

(ἀκολουθεῖ)

ἔγινε εἰς τὰ [illegible] εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Μετοχίου Καισαριανῆς.

Τὸν Νοέμβριον 1837 ἔγινε εἰς τὴν Βιβλιοθήκην ἡ δωρεὰ 1866 τόμων τοῦ Κ. Μπέλλιου καὶ τοῦ Μανσόλου.

Ἐπίσης ἐπὶ τῆς ἐφορείας τοῦ Γενναδίου καὶ φιλοτιμίας καὶ ὑποδείξεως πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τοῦ [illegible], συνετελέσθη ἡ ἀπόκτησις τῆς θαυμασίας πολυτιμοτάτης βιβλιοθήκης τοῦ ἐν Βιέννῃ διαμένοντος τότε ὁμογενοῦς Δημητρίου Ποστολάκα. Διὰ τὴν περίφημον ταύτην συλλογὴν 1995 τόμων σπανιωτάτων βιβλίων, ἀρχαίων συγγραφέων, ἀρχετύπων καὶ πρώτων ἐκδόσεων, λαμπροτάτων θαυμάσια καὶ μέτρια [illegible] [illegible] τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος παρεχώρησεν εἰς τὸν Ποστολάκαν ἀντὶ χρημάτων, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν του, κτηματικὰ οἰκόπεδα, μεγάλης ἀξίας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

«Ὁ Γεννάδιος εἰς τὴν ἔκθεσιν τῆς παραλαβῆς τῆς δωρεᾶς τὴν ὁποίαν ὑπέβαλε, Αὔγουστον 1839, εἰς τὸ Ὑπουργεῖον, περιγράφει τὰς πολυτίμους ἐκδόσεις τὰς ὁποίας περιεῖχε ἡ συλλογὴ αὕτη, προσθέτει: «[illegible] μεγάλας ἐκ τῆς δαπάνης καὶ ὀλίγης φροντίδος διὰ νὰ συναθροίσῃ βαθμηδὸν καὶ τὰς ἐλλειπούσας καὶ οὕτω νὰ ἔχῃ ἐκ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων ἁπάσας τὰς ἐκδόσεις καὶ μεταφράσεις ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, πρᾶγμα μὴ ἀπαντώμενον οὐδ' ἐν ταῖς ἀρίσταις τῶν Εὐρωπαϊκῶν βιβλιοθηκῶν, ὥστε ὅσοι ὁμογενεῖς τῆς θέλωσι νὰ ἐκδώσουν ἀρχαῖον τινὰ συγγραφέα νὰ δύνανται νὰ ἀπαριθμήσουν ἀκριβῶς τὰς προηγουμένας ὅλας τὰς προηγηθείσας, ἐνῷ ὁ μακαρίτης Κοραῆς, ἐκδότης τοσούτων [illegible] συγγραφέων, ἀπαριθμῶν τὰς πρὸ αὐτοῦ ἐκδόσεις οὐχὶ μόνον παρέλιπε πολλὰς καὶ καλὰς ἐξ αὐτῶν, ἃς μὴ εὗρεν αὐτὰς εἰς τὴν Παρισινὴν Βιβλιοθήκην, ἀλλὰ καὶ ὑπέθεσε περί τινων συγγραμμάτων ὅτι δὲν ὑπάρχουσιν ἄλλαι, ἐνῷ καὶ [illegible] βιβλιογράφων ποιεῖται μνείαν αὐτῶν. Καὶ τοῦτο διότι ὁ ἀκριβέστατος Bennet, ὁ Schweiger, ὁ Weigel καὶ οἱ λοιποὶ οὐδ' ἔχουσι καν γνῶσιν πολλῶν καὶ σπανίων ἐκδόσεων εὑρισκομένων ἐν τῇ τοῦ Ποστολάκα συλλογῇ....»

Περαιτέρω ὁ Γεννάδιος λέγει ὅτι ὁ Ποστολάκας ὄχι μόνον εἶχε συγκεντρώσει τὰς πλέον σπανίας ἀρχετύπους καὶ principes ἐκδόσεις, ἀλλὰ καὶ ὅταν τὰς ἀπέκτα [illegible], ἐφρόντιζε νὰ ἀγοράζῃ καὶ ἐκείνας τὰς ἐκδόσεις αἱ ὁποῖαι εἶχον τυπωθῆ εἰς ὀλίγα ἀντίτυπα εἰς [illegible] χάρις ἐπιτηδειότητα πλουσίους συλλέκτας ἢ διὰ προσφορὰς εἰς ἡγεμόνας ἀλλὰ ὑψηλὰ πρόσωπα, πρᾶγμα ποὺ καθιστᾶ τὰ βιβλία αὐτὰ σπανιώτερα ἀκόμη καὶ πολυτιμότερα. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἔντυπα, ἡ συλλογὴ περιελάμβανε καὶ χειρόγραφα καὶ [illegible] παλαιὰς Ἑλληνικὰς ἐφημερίδας. Σχετικῶς μὲ τὰ βιβλία αὐτὰ καὶ τὰ χειρόγραφα ὄχι μικρὰν μου συγκίνησιν [illegible] εἰς τὴν ἔκθεσιν τοῦ Γενναδίου καὶ τὴν ἑξῆς παρατήρησιν: ... Οὐδὲν ἄλλο ἀξιολογώτερον εἶναι

(ἀκολουθεῖ)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

(ΣΗΛΥΒΡΙΑ: [illegible]—
ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ)

τινα χειρόγραφα περιεχόμενα ἐν τῇ συλλογῇ, ἐξ ὧν τὰ μὲν ἄλλα ἀνήκουσι εἰς τὸν ἔσχατον βυζαντινὸν αἰῶνα, ἐνῷ δὲ καίτοι νεώτατον τὸ χειρόγραφον τῆς 'Φυσικῆς' τοῦ ἀοιδίμου Ρήγα τοῦ Φερραίου εἶναι σεβαστὸν διὰ τὴν γράψασαν χεῖρα τοῦ ἐνδόξου τούτου ἀνδρός." Πράγματι εἰς τὸ Τμῆμα Χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης εὑρίσκεται τὸ χειρόγραφον τοῦ Ρήγα ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐτυπώθηκε τὸ "Φυσικῆς Ἀπάνθισμα" εἰς Βιέννη τὸ 1790. Τὸ χειρόγραφον αὐτὸ εἶναι δεμένον μὲ τὸ τυπωμένο βιβλίο, εἰς τὴν ἀρχὴν δὲ αὐτοῦ, πρὸ τοῦ τίτλου τοῦ τυπωμένου εἶναι παρεντεθειμένη, κατ' ἀπὸ τὸν [illegible] τὸν [illegible], ὡραία χαλκογραφία τοῦ Ρήγα κατὰ τὴν γνωστὴν εἰκόνα τοῦ Φερραίου καὶ τὴν [illegible].

Παράλληλα μὲ τὴν Δημοσίαν Βιβλιοθήκην ἄρχισε νὰ σχηματίζεται ἀπὸ τὸ 1838 καὶ ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Πανεπιστημίου. Ἡ βιβλιοθήκη αὐτὴ περιλάμβανε τὸ 1842 15000 τόμους.

Ἐν ὄψει τῆς ἐπικαλύψεως τῶν δύο βιβλιοθηκῶν ἀπεφασίσθη ἡ ἕνωσις καὶ ἡ μεταφορά τους εἰς τὸ αὐτὸ οἴκημα. Οὕτω τὸν Μάρτιον τοῦ 1842 ἑνοῦνται τοπικῶς ἡ [illegible] δημοσία καὶ ἡ πανεπιστημιακὴ βιβλιοθήκη καὶ τοποθετοῦνται εἰς τὴν Ν.Α. πτέρυγα τοῦ κτιρίου τοῦ Πανεπιστημίου, εἰς τὸ διαμέρισμα ποὺ εἶχε ὁρίσει διὰ βιβλιοθήκην ἀπὸ τὸν ἀρχιτέκτονα.

Τὸ ἔτος τοῦτο παραλαμβάνει ὁ Γεννάδιος, ὡς ἔφορος τῶν δύο ἑνωμένων βιβλιοθηκῶν διαδεχθεὶς τὸν Γεώργιον Καζάκην [illegible]...